

Wenzel, Haik: Praktisches Lehrbuch Ungarisch.

Langenscheidt, Berlin–München 1998

Az idegen nyelvek oktatói és tanulóinak körében jó nevű Langenscheidt könyvkiadó gyakorlati magyar nyelvkönyvének 1998-ban megjelent, újonnan átdolgozott kiadása ez az alapozó mű. Érsek Iván korábbi magyar nyelvkönyve a sorozatban régen megérett az átdolgozásra. Az új kiadás egy 287 oldal terjedelmű tankönyvből, két CD-lemezből, egy kísérő füzetből (a gyakorlatok megoldási kulcsa, nyelvtani táblázatok, a legfontosabb beszédfordulatok, egyoldalas tárgymutató, betűrendes magyar–német szójegyzék húsz oldalon) áll. A két CD-lemezen megtalálható a leckék teljes szövege, s emellett leckénként néhány grammatikai, lexikai és kiejtési gyakorlatot is tartalmaz. A hangzós anyagra a nyelvkönyvben piktogram utal.

A szerző és a kiadó előszava azt ígéri, hogy ez a könyv átfogó bevezetést ad a magyar köznyelvbe, és mind egyéni, mind csoportos tanulásra egyaránt alkalmas.

A nyelvkönyv 24 leckéből áll. Ezek önálló tartalmi-didaktikai egységek, ismétlődő leckék beiktatása nélkül. A könyv elején található tartalomjegyzék tanmenetszerűen adja a szövegek címét, a nyelvtant, a nyelvhasználati tudnivalókat. A nyelvkönyvben való tájékozódást egy egyoldalas útmutató segíti. Olyan – tanároknak és tanulóknak szóló – használati utasítás ez, amely teljesen hiányzik némely Magyarországon kiadott magyar nyelvkönyvsorozatból. Bevezetésként tömör áttekintését adja nemcsak a kiejtés, a hangsúly, a mondatdallam szabályainak, hanem a magyar nyelv történetének és szerkezeti sajátosságainak is. Gyakorlati nyelvkönyvek ezzel nem szoktak foglalkozni, de a nyelvész szerző igen helyesen erről nem mondott le. Ezzel és az egész könyv ország- és kultúraismereti irányultságával sikerült megmutatnia, hol van nyelvünk és kultúránk helye a világban.

Minden lecke 4 egységből áll:

- (a) szöveg az előfordulás sorrendjét követő magyar–német szójegyzékkel, megadva a legfontosabb grammatikai információkat is;
- (b) nyelvtan;
- (c) nyelvhasználat;
- (d) gyakorlatok.

A szövegek a nyelvkönyv első részében (1–10. lecke) a mindennapi élet szituációhoz kötődő dialógusok. A két rész közötti átvezetés egyedülálló módon „A szerkesztőség” aláírással egy „Olvasóinkhoz” szóló rövid szöveg. „Megnyugtadjuk

Önök: a legfontosabb nyelvtani formáknak már több mint a felét ismerik. ... A következő részben rövidebbek lesznek a nyelvtani részek. Ehelyett több nyelvhasználatot és országismeretet adunk” (12. lecke). Ez a fogás nagyban fokozza a tanuló sikerélményét.

A szövegek a leckék második részében Magyarország földrajzáról, történelméről, művészetéről és kultúrájáról tájékoztatnak (a magyarok származása, 13. lecke; magyar tudósok és feltalálók, 14. lecke; Budapest nevezetességei, 16. lecke; a Hortobágyi Nemzeti Park, 18. lecke; a Balaton, 20. lecke; két európai rangú magyar szobrász: Kovács Margit és Varga Imre, 22. lecke; a magyar történelem és a borok, 23. lecke; szecessziós építészet Magyarországon, 24. lecke). A 22. és a 24. lecke szövegeinek választása a szerző egyéni érdeklődését mutatja. Szerepel egy népmeserészlet (*Három kívánság* a 19. leckében), két népdal kottával (*Ha felmegyek és Széles a Balaton* a 8., illetve a 20. leckében). Kár, hogy a szépirodalmi szemelvények teljesen hiányoznak. Még a fonetikailag is jól hasznosítható Weöres Sándorverseket is hiába keressük. Nagyon ötletes viszont Janikovszky Éva gyermekkönyveinek felhasználása, amely a felszólító módot (17. lecke), illetve a feltételes módot (19. lecke) szemlélteti kitűnő módon. A Janikovszky-szemelvények változatos betűtípusaikkal olvasási gyakorlatnak is beválnak. A szövegek elején megadott források felhívják az érdeklődő figyelmét a magyarságismereti szakirodalomra.

A nyelvtan tárgyalása lényegre törő, áttekinthető, szemléletes, jól adatolt, tipográfiai is változatos. Egy nyelvtani egységet egy leckén belül igyekszik tanítani, még ha ez néha terjedelmesebbé is teszi a leckét, például a tárgyeset a 3. leckében, a birtoklás kifejezésének lehetőségei a 6. leckében. A szerzőnek van bátorsága nagy lépésekben haladni. A nominális mondattal indít már az 1. leckében, a tárgyeset már a 3. leckében, az igekötő a 4. leckében, a határozott igeragozás az 5. leckében, a birtoklás kifejezése a 6. leckében előjön. Viszonylag később kerül tárgyalásra a múlt idő (13–14. lecke), a felszólító mód (16–17. lecke), a feltételes mód (19. lecke). Áttekinthetően összefoglal egy-egy nyelvtani problémát, mint például a felszólító mód (17. lecke), névutók (20. lecke), időhatározószók (21. lecke), melléknévi ige-nevek (22. lecke), igekötők és a szórend (24. lecke). A szórend tárgyalásában felhasználja a legújabb magyar nyelvészeti kutatások eredményeit is.

A „nyelvhasználat” (c) fejezet rendkívül változatos, és mind a szókincsfejlesztés, mind a nyelvtani tudatosítás szempontjából jelentős. Sok szinonima, antonima, alakváltozat, szóösszetétel kerül bemutatásra. Nagy figyelmet kapnak az igevonzatok és az állandósult beszédfordulatok. Jók a tematikus lexikai összeállítások, például az ország- és népnevek (2. lecke), a színek nevei („a piros még csak szín, a vörös már ideológia” – 3. lecke). Figyelmet érdemelnek a „magyar specialitásokra” vonatkozó szókincs-összeállítások (magyar iskolarendszer, iskolai osztályzatok, házasságkötés, ételreceptek). Fordítási tanácsokat is találnak a nyelvtanulók. (Például milyen

német megfelelői vannak a magyar *szerez* igének, vagy az *egy-egy* osztó számnévnek?) Aránylag későn tárgyalja a tegezés–magázás/önözés témakörét, de külön foglalkozik a „tetszikeléssel” (12. lecke).

A „gyakorlatok” (d) részben grammatikai és lexikai feladatok találhatók: kiegészítések, átalakítások, mintakövetések, kérdésekre adandó válaszok. Kevés az önálló dialógus-alkotásra és vitára felhívó feladat és az önálló fogalmazás. A 18. leckétől az utasítások a német mellett magyarul is szerepelnek: *Feleljen! Alakítsa át! Írja be a hiányzó végződéseket!*

Változatosak a kötet illusztrációi. A szellemes, kifejező rajzokat Elina Deberdeeva készítette. A situációs rajzok (például házibuli, 2. lecke; hétköznapi, 4. lecke; kulskeresés, 10. lecke) jól hasznosíthatók az önálló képleírasi feladatok megoldásában. A világos és jól áttekinthető térképek Mathias Weis munkái (Európa, 2. lecke; Magyarország, 11. lecke; Budapest, 16. lecke; Balaton, 20. lecke). A fotókat a szerző maga készítette. Különösen az országismeret terén jól használhatók a reáliák szemléletes megjelenítései a rajzokon és a fotókon (naptár, étlap, postai űrlapok stb.).

Jó érzés kézbe venni a szépen kiállított kötetet, amely küllemével beilleszkedik a sorozat darabjai közé, és egyedivé teszi Jens Funke szellemes címlapfotója a Parlament épületéről. A tipográfia, a papír minősége, a színek alkalmazása (a tematikus elkülönítésre) már a kötet kinyitásakor is kellemes benyomást kelt. A gazdag tartalmú könyv használhatóságát, amely túlmutat a kezdő szinten, a tanítás és a tanulás gyakorlata fogja igazolni.